

Studentombudet

Årsrapport 2020

AV:
PÅL GUSTAVSEN

01 FORORD

Å skulle beskrive året 2020 på en tilfredsstillende måte krever større skriveferdigheter og et mer fargerikt ordforråd enn det undertegnede besitter. Men å si at dette året har vært utfordrende, uforutsigbart og krevende vil neppe være noen overdrivelse. Hele samfunnet har måttet brette opp ermene og stå sammen i kampen mot en ukjent og skummel fare. I denne kampen har vi måttet gjøre betydelige endringer, tilpasninger og ofre. Utdanningsinstitusjoner og deres studenter var her intet unntak.

På grunn av koronaviruset ble landets høyskoler og universiteter stengt fra 12. mars til 15. juni. De har siden tilbudt en blanding av digital og fysisk undervisning. Grunnet stor smittespredningen i Oslo, bestemte byrådet seg i slutten av oktober for å innføre sosial nedstengning av byen. Universitetet i Oslo (UiO) og Norges idrettshøgskole (NIH) ble holdt åpne, men fysiske aktiviteter ble begrenset og arrangementer ble avlyst.

Vi har lyst til å benytte oss av anledningen til å uttrykke hvor imponert vi er over hvordan studentene har håndtert dette svært så utfordrende året. Studentene har vist enorm forståelse for den ekstraordinære situasjonen vi har vært, og fortsatt befinner oss, i. Dette har vært et år fylt med usikkerhet og uforutsigbarhet for særlig studentene. På kort tid ble undervisnings- og eksamensform endret. Nesten over natten 12. mars foregikk all undervisning digitalt, og studentene måtte sitte hjemme alene og følge forelesninger på skjerm. Studentene har måttet vise stor omstillings- og samarbeidsevne og tilpasningsdyktighet, samtidig som de har måtte hanskles med en monoton studiehverdag med økt risiko for ensomhet og isolasjon. Undersøkelser viser også at covid-19-pandemien har hatt en betydelig påvirkning på studentenes trivsel og psykiske helse.[1][2]

Denne rapporten er preget av covid-19-pandemien, og da særlig hvordan pandemien har påvirket måten vi har måtte utføre våre arbeidsoppgaver på. Det har også påvirket antallet, og ikke minst hva slags type, henvendelser vi har mottatt.

[1] <https://www.tekna.no/contentassets/6a09b304cf4a4dee989226e89039d2f3e/ferdig-rapport-undersokelse-psykisk-helse-blant-studentene-2020.pdf>

[2] <https://khrono.no/70-prosent-av-studentene-sier-det-faglige-utbytte-er-darligere/553544>

Studentombudskontoret har i løpet av 2020 blitt utvidet med ett årsverk. Dette fordi vårt kontor fra 1. januar 2020 dekket seks nye utdanningsinstitusjoner: Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Bjørknes Høyskole, Kunsthøgskolen i Oslo, Lovisenberg diakonale høgskole, Norges musikkhøgskole og Politihøgskolen. I august 2020 ble også Forsvarets høgskole del av samarbeidsavtalen, hvilket betyr at vårt kontor nå dekker til sammen ni utdanningsinstitusjoner. Studentombud Marianne Høva Rustberggard har i 2020 vært i foreldrepermisjon, og studentombud Pål Gustavsen har derfor vikariert som ledende studentombud.

“

Studentombudet skal gi studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Vi skal påse at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling, og at studentenes rettigheter blir ivaretatt.

”

02

STUDENTOMBUDETS ARBEID

Pandemien har preget hvordan vi har måtte utføre våre arbeidsoppgaver. Fra utdanningsinstitusjonene stengte dørene 12. mars og frem til de ble gjenåpnet 15. juni, hadde vi ikke mulighet til å ha fysiske møter med studenter. Vi har også fra ca. oktober hatt hjemmekontor, i tråd med Folkehelseinstituttets anbefalinger, og har i stedet tilbudt studenter digitale møter. Vi har også måttet begrense vår treffetid på Det juridiske fakultet (Domus Juridica). Begrenset tilgjengelighet har bekymret oss. Som vi skal komme tilbake til senere, så kan dette har påvirket antallet henvendelser, og da særlig i vårsemesteret.

Studentombudet skal aktivt informere om sin funksjon til studenter og gi nødvendig opplæring til studenttillitsvalgte om studentenes rettigheter og plikter. Pandemien har imidlertid gjort det utfordrende å nå studentene. At studiesteder stengte medførte redusert mulighet for informasjons- og promoteringsarbeid, da vi ikke lenger kunne være fysisk til stede for å holde innlegg og foredrag, holde stands, etc. Det er svært vanlig at studenter får høre om oss fra andre studenter, og det er vanskelig å utelukke at færre sosiale møteplasser for studenter, og mindre fysisk tilstedeværelse på campus, har begrenset denne typen «promotering».

Det var i 2020 utfordrende å være synlige for våre studenter. Vi har måttet tenke noe nytt, og med et større fokus å på sosiale medier. Utover året har vi jobbet med å tilpasse den utadrettete kommunikasjonen og informasjonsmaterialet til digitale flater, og blant annet laget flere videohilsener, hvor vi redegjør for relevant regelverk og studenters rettigheter. I tillegg til Facebook, har vi også etablert en egen Instagram-konto. Vi har distribuert digitale flyers til alle fakultet og NIH, og på nettsiden vår har vi utformet en egen hjelpeside der det mest relevante lovverket er forklart under tittelen «Paragraf forklart». Vi har ellers oppdatert nettsider, informasjonsmateriell og nye profilartikler. I våres utarbeidet vi og fikk på plass ny logo og grafisk profil i samarbeid med AnagramDesign. Det er på sin plass å trekke frem vår medarbeider Ingvild Refsum, som her har lagt ned et imponerende stykke arbeid.

Foruten at vi har måttet avlyse en rekke innlegg og foredrag, så gjorde pandemien også at nettverksmøte med våre norske studentombudskolleger, skandinavisk nettverkssamling i København, samt europeisk studentombudskonferanse i Athen, ble kansellert.

Mens utdanningsinstitusjonene var åpne rakk vi i januar å stå på stand hos NIH om Si fra-systemet[3], og vi holdt i september innlegg om studentombudsordningen for tillitsvalgte ved NIH. Vi var også i august på møte hos NIH for å diskutere hvordan få til et best mulig samarbeid og sikre at studenter får kjennskap til ordningen.

Vi holdt også fysiske presentasjoner for nye studenter på Det juridiske fakultet og Det odontologiske fakultet, samt for Studentparlamentet. Vi hadde i september fysisk møte med våre norske studentombudskollegaer, og holdt i oktober digitale innlegg både under nettverksmøte for Skandinaviske studentombud og for Enhet for internrevisjon ved UiO (både under NIRUH Network meeting og EIRs høstseminar). Vi satt dessuten i referansegruppen ved EIR sin revisjon av risikoer og kontroller ved tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse og andre særskilte behov. I tillegg ble vi invitert av Det utdanningsvitenskapelige fakultet til å komme med innspill angående problemstillinger knyttet til obligatoriske aktiviteter, herunder hvordan regelverk skal praktiseres og hvordan man best formidler kravene til studentene. Et godt og viktig initiativ fra fakultetet. I oktober deltok Marianne Høva Rustberggard i studentpolitisk toppmøte med blant andre forskning- og utdanningsminister Henrik Asheim for å diskutere ny universitets- og høyskolelov.

ANELA FERATI OG PÅL GUSTAVSEN PÅ DET JURIDISKE FAKULTETET, UIO

[3] <https://www.nih.no/student/laringsmiljo/si-fra-om-laringsmiljoet/varsele-si-fra-om-nar-det-er-avorlig>

03

HENVENDELSER

3.1 ANTALL HENVENDELSER

Studentombudet ved UiO mottok 598 henvendelser i 2020. Vi regner imidlertid kun 195 av disse som reelle henvendelser. De resterende 403 er henvendelser fra personer utenfor Norge, som ønsker generell informasjon om studietilbudet ved UiO.[4] Vi har mottatt tre reelle henvendelse fra studenter ved NIH. Vi har ikke mottatt noen henvendelser fra personer som søker studier til NIH.

Hva gjelder antall reelle henvendelser er dette en økning på henholdsvis 16 og 10 % sammenlignet med 2018 og 2017. Det er en liten nedgang (8 %) fra 2019. Vi var nysgjerrige på hvilke utslag covid-19-pandemien skulle ha vedrørende antallet henvendelser fra studentene. Vi oppdaget at fra dørene ble stengt 12. mars og frem til gjenåpningen 15. juni, så mottok vi betraktelig færre henvendelser sammenlignet med tidligere år. For eksempel mottok vi i denne perioden 40 % færre henvendelser sammenlignet med 2019.

Vi har gjort våre tanker om hvilke forhold som kan ha påvirket omfanget av henvendelser dette året, og da særlig nedgangen mens utdanningsinstitusjonene var stengt. Vi kan ikke utelukke at manglende tilgjengelighet kan ha spilt en rolle, da studentene i store deler av året ikke har kunnet besøke våre kontorer. Vi har merket oss at nesten halvparten av studentene som tok kontakt med oss i 2020 før 12. mars ønsket fysisk møte for å diskutere saken sin. For å illustrere dette; i perioden 1. januar til 12. mars hadde vi 21 møter med studenter på våre kontorer. I de tre månedene universitetet var stengt frem til midten av juni var det kun to studenter som benyttet seg av tilbudet om digitalt møte. Mange studenter hadde kanskje i denne nokså kaotiske og uforutsigbare tiden mer enn nok med å holde følge på de nye undervisnings- og eksamensformene, og de forskjellige retningslinjer som gjaldt, samt generell studieinformasjon.

Vi har for øvrig konferert med andre studentombud i Norge, og det er ikke bare ved UiO at Studentombudet opplevde en nedgang i antall henvendelser i perioden mars til juni.

[4] Disse blir henvist til Knutepunktet/International Student Reception ved UiO. Vi har funnet ut at vår e-postadresse kommer høyt opp på listen ved engelske internettsøk på UiO, og er oppført som kontaktadresse for UiO på et studienettsted rettet mot det internasjonale «studentmarkedet», og at det sannsynligvis er årsaken til at så mange tar kontakt med oss, i stedet for riktige kanaler ved UiO. Vi har kontaktet de aktuelle nettsidene og bedt dem korrigere kontaktinformasjon, men så langt uten hell. Vi informerer også om at opptak må gå via Knutepunktet og lenker dit fra vår engelske nettside. Andelen henvendelser fra studiesøkende personer fra andre land har for øvrig økt kraftig, fra 24 % i 2018, til 51 % i 2019. Og til 67 % i 2020.

Etter gjenåpningen i midten av juni har vi imidlertid opplevd en betydelig økning av henvendelser, og resten av året har vi ligget på samme antall som i 2019.

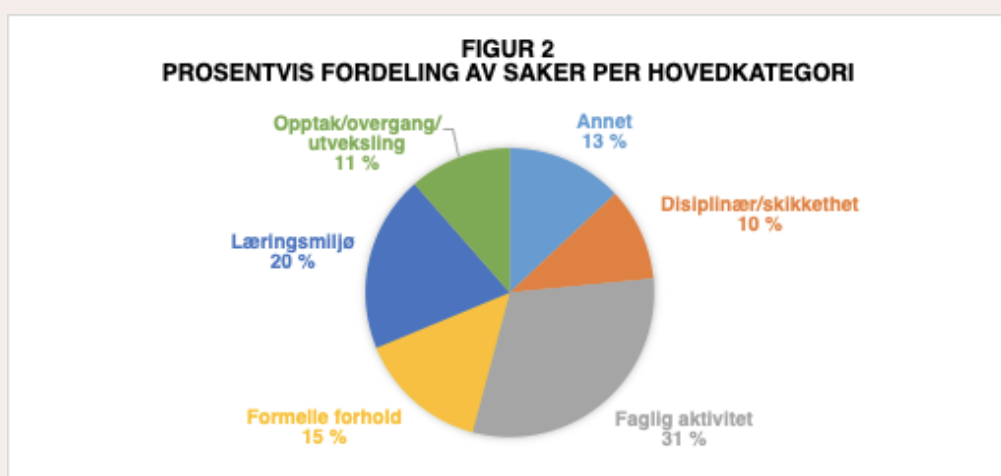
I de aller fleste henvendelsene gir vi veiledning om hvordan studenten best kan ivareta sine interesser i en oppstått situasjon. Vårt utgangspunkt er å gjøre studentene i best mulig stand til å selv håndtere sin sak. Vårt hovedfokus er å påse at saksbehandlingen (prosessen) er korrekt, herunder at studentenes rettigheter ivaretas. Studentombudet skal bidra til at saker kan løses nærest der de oppstår; det vil si på lavest mulig nivå i organisasjonen.

3.2 HENVENDELSER FORDELT ETTER HOVEDKATEGORI

Henvendelser omfatter ofte elementer fra flere kategorier, men blir plassert i én hovedkategori [5], ut fra en vurdering av hva som er hovedinnholdet i henvendelsen. Ofte er problemstillingene sammensatte. I et fåtall saker har det vært hensiktsmessig å dele en henvendelse i to.

Som det fremgår av figur 2, så gjelder drøye 30 prosent av henvendelsene faglig aktivitet. Nesten 90 prosent av disse henvendelse knytter seg til gjennomføring og/eller sensur av eksamen. Innenfor kategorien «Læringsmiljø» er både «Si fra-saker», og tilretteleggingsaker.

[5] HVER HOVEDKATEGORI HAR UNDERKATEGORIER SOM FØLGER:

- **Disiplinær/skikkethetsaker:** Mistanke om fusk, skikkethetsvurdering, merknad på politiattest og andre saker om med mulig utestengelse/ bortvisning
- **Faglig aktivitet:** Undervisning, pensum, eksamen, inkludert adgang, gjennomføring, begrunnelse, sensur og klagesensur, veiledning
- **Formelle forhold:** Studieprogresjon, permisjon, dispensasjoner fra antall eksamensforsøk, semesterregistrering, semesteravgift, personvern, vitnemål og andre bekreftelser
- **Læringsmiljø:** Adferd/opptreden, fysisk læringsmiljø, tilrettelegging og psykisk/psykososialt læringsmiljø
- **Opptak/overgang/utveksling:** Masteropptak, overgang til ny studieordning, utveksling, opprykk/fritak fra/innpassing av emner, andre opptak

Det har i 2020 dukket opp problemstillinger og situasjoner knyttet til covid-19-pandemien som var forholdsvis nye for oss. For eksempel studenter som ikke hadde nødvendig utstyr hjemme til å skulle levere oppgaver og gjennomføre digitale eksamener, og som ønsket å låne/få tilgang til laptop eller PC mens stasjonære PCer på UiO ikke var tilgjengelige fordi lokalene var stengt.

Det store flertallet av henvendelser som gjaldt covid-19-pandemien har vært knyttet til læringsmiljøet, og da mer presist; tilrettelegging av undervisning og eksamen. I begynnelsen mottok vi flere henvendelser fra studenter i risikogruppen som savnet informasjon fra UiO om muligheter for tilrettelegging under studiet/studiehverdagen, samt informasjon om konsekvenser av å skulle komme i karantene, og dermed risikere å miste mulighet til å ta eksamen. Vi viderefremidlet studentens behov, og opplevde at UiO tok dette til etterretning og gjorde informasjonen mer tydelig og lettere tilgjengelig.

DETTE ÅRET HAR ILLUSTRERT VIKTIGHETEN AV Å SIKRE STUDENTENE TYDELIG, RELEVANT, OG IKKE MINST LETT TILGJENGELIG INFORMASJON.

Vi ble kontaktet av studentene som var bekymret for fysisk oppmøte, da de ikke var trygge på at smittevernstiltakene var tilstrekkelige. Studentene ønsket blant annet å vite hvem som hadde mulighet for, eventuelt rett til å få, digital undervisning. Var det tilstrekkelig at de var i risikogruppen? Hva om andre i husstanden var i risikogruppen?

Vi mottok også en rekke henvendelser som gjaldt tilrettelegging under eksamen, blant annet fra studenter som ikke følte seg trygge under gjennomføringen av eksamen.[6] Enten ved at de ikke hadde tillit til at smittevernstiltakene var gode nok, eller at de ikke hadde tillit til at UiO ville klare å overholde de aktuelle tiltak. Studenter opplyste om press til å ta eksamen, selv om de kanskje ikke var friske, da de var redd for eventuelle konsekvenser ved å ikke møte opp, herunder redusert studieløp. Studenter fryktet derfor at medstudenter ville møte opp selv om de hadde symptomer.[7]

Under nettverksmøte for Skandinaviske studentombud fikk vi høre fra andre utdanningsinstitusjoner at de etter vårsemesteret hadde mottatt betydelig flere fuskesaker etter at de innførte hjemmeeksamener. Vi har imidlertid ikke opplevd å motta flere henvendelser om mistanke om fusk. Vi kontaktet Den sentrale klagenemnda ved UiO tidlig høst, som heller ikke kunne melde om en økning av denne typen saker.

VI OPPFORDRER OM Å OPPLYSSE OM STUDENTOMBUDET TIL STUDENTER NÅR MISTANKE OM FUSK OPPSTÅR.

[6] [-Jeg kommer ikke til å ta eksamen | Nyhet | universitas.no](#)

[7] <https://khrono.no/flere-studenter-sier-de-er-villige-til-a-ga-pa-eksamen-med-luftveis-symptomer/527795>

Når det gjelder mistanke om fusk så opplyser enkelte fakultet i sine brev til studentene at de kan ha med en person i møtet, og viser her blant annet til Studentombudet. Vår erfaring er at studentene opplever slike situasjoner som svært belastende og skremmende, og at Studentombudet kan være en god støtte i prosessen. Vi mener også at fakultetene drar nytte av at studentene møter godt forberedt og med en bedre forståelse for situasjonen de er i, herunder prosess, regelverk og konsekvenser. Dette gir også fakultetene et bedre beslutningsgrunnlag.

VI HAR VALGT Å TREKKE FREM NOEN SAKER/PROBLEMSTILLINGER SOM VI MENER FORTJENER SÆRLIG OPPMERKSOMHET:

- Student mistet studierett uten forhåndsvarsel. Den sentrale klagenemnd ved UiO har i sine rapporter, og over tid, merket seg at fakultetene i enkelte saker ikke har fulgt forvaltningslovens krav om forhåndsvarsel til studentene før det treffes vedtak. Dette gjelder særlig saker hvor studenter er fratatt studieretten på grunn av for lav progresjon i studiene. Klagenemnda har uttalt at: «Unntakene fra plikten til å gi forhåndsvarsel med mulighet for uttalelse er snevre, og nemnda vil understreke at det er viktig at fakultetene gir forhåndsvarsel før det treffes enkeltvedtak». Slike feil kan i tillegg til å svekke rettssikkerheten til studenten, også ha som konsekvens at vedtaket blir ugyldig.
- Studenten i tilfellet over klaget over vedtaket, men måtte selv kontakte fakultetet da hen etter fem måneder ennå ikke hadde fått noen tilbakemelding på klagen. Vi har for øvrig mottatt flere henvendelser fra studenter som ikke har mottatt foreløpig svar, noe de har krav på «dersom en henvendelse ikke kan besvares i løpet av en måned etter at den er mottatt», jf. forvaltningsloven § 11 a.
- Fakultet ga studentene kun to dager klagefrist på karakter på eksamen, i strid med universitets- og høyskoleloven § 5-3, som gir studenter klagefrist på tre uker.
- Vi har mottatt henvendelser fra studenter som ikke hadde mottatt kopi av oversendelsesbrev til Den sentrale klagenemnda i forkant av deres behandling. Det er viktig å sørge for at studenten får mulighet til å kommentere innholdet i oversendelsesbrevet, da kravet om kontradiksjon også gjelder på klagestadiet.
- Vi har merket oss at det kan foreligge noe ulik praksis hos fakultetene når det gjelder partsinnsyn ved varsel om uakseptabel adferd, og da mer presist hvorvidt den som det har blitt varslet om skal få vite hvem som har varslet. Vi har opplevd fakultet fortelle at varslingsystemet er tuftet på anonymitet og at det ikke gis slikt innsyn. Samtidig som det fremgår av Si fra-systemet at «Den som beskyldes for noe har rett til å få vite om anklagen, få innsyn i saken og få uttale seg. Det vil i de fleste saker innebære at den som blir anklaget vil få vite hvem som har varslet».[8][9]

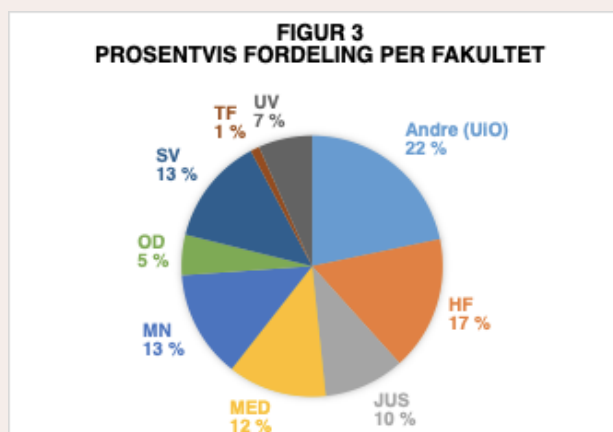
[8] <https://www.uio.no/studier/kontakt/si-fra/for-du-varsler.html>

[9] Det fremgår av forvaltningsloven § 19 annet ledd bokstav b) at en part ikke kan gjøre seg kjent med opplysninger i et dokument som gjelder forhold som av særlige grunner ikke bør meddeles videre. Bestemmelsen kommer imidlertid kun til anvendelse dersom opplysningene ikke er av vesentlig betydning for parten.

3.3 HENVENDELSER FORDELT ETTER TILHØRIGHET

Henvendelser blir knyttet til hvilket fakultet eller utdanningsinstitusjon studenten tilhører. Dersom studenten hører til flere fakulteter eller utdanningsinstitusjoner, føres det/den som saken gjelder. Det var som nevnt kun tre henvendelser fra NIH i 2020, derfor viser grafen under kun fakultetstilhørighet ved UiO. Vi vil bemerke at det ikke i alle saker oppgis hvilke fakultet studenten tilhører. I ca. 40 av henvendelsene har vi ikke slike opplysninger.

Vi har også et mindre antall henvendelser fra PhD-kandidater ved UiO, søkere til UiO, og fra studenter ved andre utdanningsinstitusjoner i Norge.

HF: Det humanistiske fakultet

JUS: Det juridiske fakultet

MED: Det medisinske fakultet

MN: Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

OD: Det odontologiske fakultet

SV: Det samfunnsvitenskapelige fakultet

TF: Det teologiske fakultet

UV: Det utdanningsvitenskapelige fakultet

PÅL GUSTAVSEN OG MARIANNE HØVA RUSTBERGGARD PÅ NIH

04

ORGANISASJON

Universitetet i Oslo inngikk 18. november 2019 en samarbeidsavtale med seks høyskoler om studentombudsordningen (Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Bjørknes Høyskole, Kunsthøgskolen i Oslo, Lovisenberg diakonale høyskole, Norges musikkhøgskole, og Politihøgskolen). Avtalen trådte i kraft 1. januar 2020. På bakgrunn av dette ble studentombudskontoret utvidet med en fast stilling, og Pål Gustavsén ble ansatt som nytt studentombud november 2019, med hovedansvar for disse nye utdanningsinstitusjonene.

Vi inngikk en samarbeidsavtale med Forsvarets høyskole fra 3. august 2020. Det vil si at samarbeidsavtalen fra 2019 per i dag omfatter syv høyskoler. For å sikre at det å påta seg ansvaret for en ny høyskole ikke får konsekvenser for tilbudet de andre høyskolene i dag mottar, brukte vi deler av tilskuddet fra Forsvarets høyskole til å øke kapasiteten på Studentombudskontoret, ved å øke førstekonsulent-stillingen fra 60 til 70 % med effekt fra 3. august 2020. Studentombudskontoret ved UiO består dermed av to studentombud i 100 % stilling, og en konsulent i 70 % stilling.

Siden studentombud Marianne Høva Rustberggard gikk i foreldrepermisjon november 2019, vikarierer Pål Gustavsén i hennes stilling frem til september 2021. I mars ble derfor Kaja Dischler Folmo ansatt som vikar for Gustavsén. Imidlertid avsluttet hun sitt vikariat i august, og da tok Anela Ferati over vikariatet. Også førstekonsulent Mari Skogheim Møst gikk ut i foreldrepermisjon, og er ventet tilbake i april 2021. Ingvild Refsum tok i februar 2020 over hennes arbeidsoppgaver.

Vi har i 2020 sittet i midlertidige lokaler i Lucy Smiths hus, sammen med Enhet for intern revisjon (EIR), grunnet dårlig luftkvalitet i lokalet vi disponerer i første etasje i Kristian Ottensens hus. Vi har i 2020 vært i dialog med Eiendomsavdeling om nye lokaler, med sikte på å finne egnede lokaler som ivaretar uavhengighet, tilgjengelighet og konfidensialitet. Det er imidlertid ennå ikke avklart hvor og når nye lokaler vil bli tilgjengelige.

PÅL GUSTAVSEN

ANELA FERATI

INGVILD REFSUM